

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

53-1

BRNO 2012

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 53
Volume 53

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Prusiek, lok. 25. Hrob č. 22, zlato (viz obr. 6. na str. 78)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2012
Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neinpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2012 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

tována jáma s několika nezdobenými zlomky keramických nádob, které lze přiřadit przeworské kultuře.

Marek Kiecoň

Literatura

- Hlas, J., Krasnokutská, T. 2008: Oldřišov (okr. Opava). *Přehled výzkumů* 49, 300, 345.
 Krasnokutská, T. 2007: Oldřišov (okr. Opava). *Přehled výzkumů* 48, 398–399.
 Krasnokutská, T. 2009: Oldřišov (okr. Opava). *Přehled výzkumů* 50, 271, 329.

Resumé

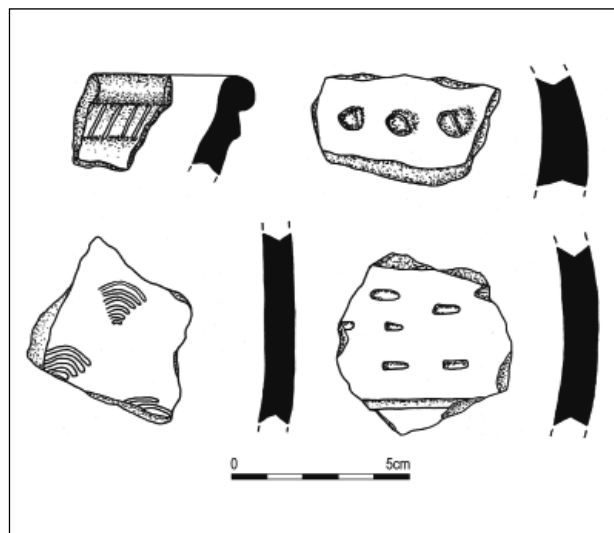
Oldřišov (Bez. Opava). „U Naplatek“, Parz. Nr. 291/37, 291/28. Ältere Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

PASOHLÁVKY (OKR. BŘECLAV)

„Drobné příděly“. Mladší doba římská. Sídliště. Povrchový sběr. Uložení nálezů: Regionální muzeum v Mikulově. Souřadnice S-JTSK Y: 605146.73 X: 1190204.57 a Y: 605399.27 X: 1190017.27.

V březnu 2011 byl v západním okolí rybníka Vrkoč proveden povrchový sběr za účelem ověření některých porostových příznaků zdokumentovaných leteckým (Čižmář 2010, 499) nebo družicovým snímkováním (Google Maps). V okolí dvou výše uvedených bodů byla zjištěna keramika z mladší doby římské místní i provinciální produkce (Obr. 5). Na Google Maps (snímek ze 30. září 2009) jsou v tomto prostoru zřetelné porostové příznaky čtvercového tvaru, které patrně souvisí s dosud nevidovaným germánským sídlištěm.

František Trampota

Obr. 5. Pasohlávky. Výběr z nalezené keramiky.
 Fig. 5. Pasohlávky. Sample from pottery finds.

Resumé

Pasohlávky (Břeclav Dist.). Regional Museum in Mikulov has realised a field survey in wester surroundings of Vrkoč pond to verify several vegetation features (Čižmář 2010 and Google Maps). Pottery from late roman period were found around two above mentioned points. Several square vegetation features are visible on Google maps in this area. It probably concern here a newly discovered Germanic site.

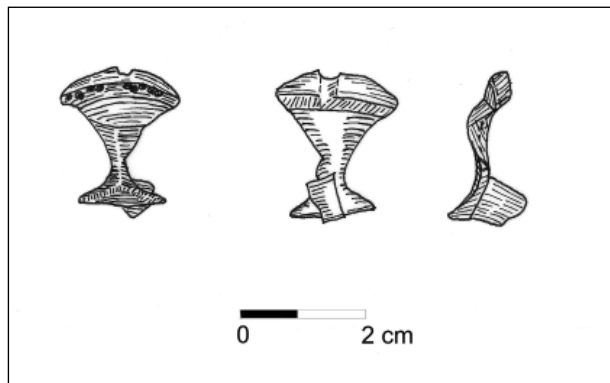
Literatura

- Čižmář, I. 2010: Výsledky leteckého snímkování za rok 2009. *Přehled výzkumů* 51, 498–502.

RADSLAVICE (OKR. VYŠKOV)

„Zelená Hora“. Starší doba římská. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

V březnu 2011 získalo Muzeum Vyškovska darem od pana L. Černého část bronzové spony, kterou našel na hradisku Zelená Hora. Spona je dlouhá 22 mm, maximální šířka lučíku je 26 mm a minimální 5 mm (Obr. 6). Dochoval se z ní pouze výrazně profilovaný lučík, jehož horní část je vějířovitě rozevřená, zdobená vbíjenými důlečkami a kolínkovitě zalomená, dolní část je zakončena dvěma protilehlými krátkými rameny (celková délka 16 mm). Obě části lučíku jsou spojeny krátkým, úzkým krčkem. Tenký plech vějířovitého zakončení lučíku je na spodní straně zesílen a tvoří až 5 mm silnou půlměsícovitou plošku uprostřed rozdělenou žlábkem, kterým původně procházela jehla. V podélné ose lučíku vystupuje

Obr. 6. Radslavice. Bronzová spona z doby římské.
 Abb. 6. Radslavice. Bronzefibel aus der römischen Kaiserzeit.

uprostřed krčku i ramen v jejich spodní části 8 mm široký a až 9 mm dlouhý zbytek zachycovače. Na sponě nejsou žádné stopy po vinutí. Typově však odpovídá sponě Almgren 124 (Almgren 1923, 59, Taf. VI: 124), která vnutí má. Dochovaný fragment můžeme zařadit mezi spony s válcovitou hlavici a užším esovitě prohnutým lučíkem, datované do starší doby římské, konkrétně do první poloviny 2. století.

Klára Rybářová

Literatura

Almgren, O. 1923: *Studien über nordeuropäische Fibelformen*. Leipzig.

Resumé

Radslavice (Bez. Vyškov), „Zelená Hora“. Ältere Römische Kaiserzeit. Einzelfund. Oberflächensammlung.

STRACHOTICE (OKR. ZNOJMO)

Bez udání tratě. Doba římská. Sídliště. Povrchová prospekce.

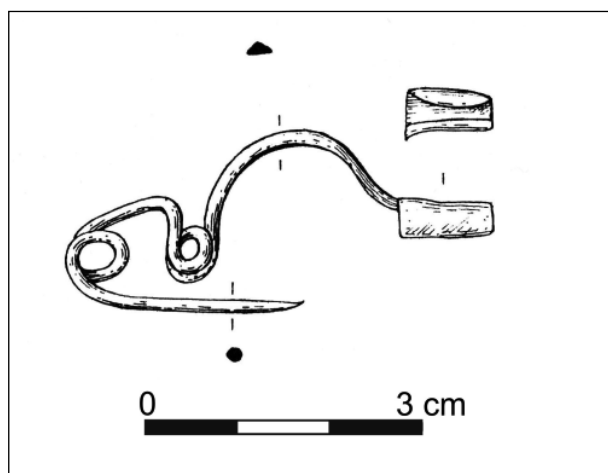
Ze sbírky soukromého sběratele pochází jednodílná bronzová spona s obdélníkovitou nožkou. Šatové spínadlo bylo nalezeno při detektorové prospekci na katastru obce Strachotice. Uvedená lokalita leží na moravsko-rakouském pomezí, 8 km jihovýchodně od Znojma. Přesná lokace nálezu v rámci katastru obce není autorovi tohoto příspěvku známa.

Jednodílná spona je stočena z tenkého bronzového pásku. Má silně vyklenutý, souměrný páskový horní lučík, který přechází v obdélníkovitou nožku. Lučík má málo výrazný trojúhelníkový průřez. Zachycovač jde po celé délce nožky a po celé své délce je i přehnutý. Krátké vinutí s horní tětivou je složeno ze čtyř závitů. Tětiva je společně se dvěma zavity a jehlou vychýlená z vodorovné osy (Obr. 7). Šatové spínadlo měří 4,6 cm. Nožka a část lučíku poblíž horního vynutí je zdobena metopovým vzorem.

Spony s obdélníkovou nožkou bývají také někdy označovány jako spony s pravouhloú nožkou. K jejich vývoji se vyjádřila řada badatelů. V Čechách to byl nejprve B. Svoboda, který je považoval za pokračování vývoje vojenských spon starší doby římské (Svoboda 1948, 74–75). Nový pohled na tuto problematiku přinesl na základě výzkumu rozsáhlého žárového pohřebiště v Kostelci na Hané nejprve J. Zeman a po něm i T. Kolník, který zhodnotil slovenské nálezy. Oba badatelé shodně poukazují na podobnost se sponami s podvázanou nožkou, považují proto projednávaný typ spínadel za jejich derivát (Zeman 1961a, 206–207; týž 1961b, 425–426, obr. 2; Kolník 1965, 216).

Výskyt spon s obdélníkovitou nožkou se váže k severnímu Podunají. Nejčastěji se s nimi setkáme na Moravě a na jihozápadním Slovensku (Zeman 1961a, 207; Kolník 1965, 216). Běžně byly vyráběny z bronzů, méně často ze železa (Tejral 1998, 396). Ze Slovenska je známo i několik kusů vyhotovených ze stříbra (Kolník 1965, 215).

Z pohledu časového zařazení jsou nejstarší exempláře spon s obdélníkovitou nožkou datovány do první poloviny 3. století (Zeman 1961a, 204; Kolník 1965, 216; Peškař 1972, 125). Jejich používání pokračuje do konce doby římské a s pozdními variantami se setkáváme ještě na počátku 5. století. Ty jsou charakteristické rozšířenou odsazenou nožkou a výrazným řasováním (Tejral 1982, 19, obr. 2:8; týž 1998, 396). Spona ze Strachotice těmito znaky nedisponuje, proto můžeme časové zařazení do počátku stěhování národu vyloučit. Moravské nálezy vy-

Obr. 7. Strachotice. Bronzová spona s obdélníkovitou nožkou (kresba: L. Dvořáková).

Fig. 7. Strachotice. Bronze brooch with rectangular tail (drawing: L. Dvořáková).

kazují značnou tvarovou variabilitu průřezů lučíků (Peškař 1972, 122–125, Tf. 36–44). Analogický průřez i silné vyklenutí lučíku nacházíme u spony z rozrušených hrobů ze Švábenic (Peškař 1972, Tf. 39:3). Spínadlo stejně jako většina nálezů z rozrušených hrobů je dnes nerevidovatelné, blíže časově nezařaditelné. Dochovala se pouze nádoba točená na kruhu datovaná do 4. století (Peškař 1961, 78–79). Spony s obdélníkovitou nožkou obecně vykazují nižší chronologickou citlivost, a proto solitérní nález ze Strachotice můžeme datovat pouze rámcově do rozmezí poloviny 3. až 4. století.

Pavel Horník

Literatura

- Kolník, T. 1965:** K typologii a chronologii niektorých spôn zmladšej doby rímskej na juhozápadnom Slovensku. *Slovenská archeológia* 13–1, 183–230.
- Peškař, I. 1972:** *Fibeln aus der römischen Kaiserzeit in Mähren*. Praha.
- Tejral, J. 1982:** *Morava na sklonku antiky*. Praha.
- Tejral, J. 1998:** Die Grundprobleme der kaiserzeitlichen Fibelforschung im norddanubischen Raum, In: Kunow, J. (ed): *100 Jahre Fibelformen nach Oscar Almgren Internationale Arbeitstagung 25.–28. Mai 1997 in Kleinmachnow Land Brandenburg*. Forschungen zur Archäologie im Land Brandenburg 5, 387–398.
- Svoboda, B. 1948:** *Čechy a Římské impérium*. Praha.
- Zeman, J. 1961a:** *Severní Morava v mladší době římské*. Praha.
- Zeman, J. 1961b:** Zvláštní rysy vývoje spon z mladší doby římské na Moravě a jihozápadním Slovensku. *Památky archeologické* 52, 423–429.

Resumé

The paper publishes the find of a bronze brooch with a rectangular tail, found in the cadastral territory of Strachotice (district of Znojmo). The brooch is generally dated to the half 3rd and 4th century.